

ACC. N:R M. 14669:1-3.

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *Agneta Lundelöf, Lund*
Härad: *Östera* Berättare: *Olle Olsson*
Socken: *Torhamn* Berättarens yrke: *fjärdingsman*
Uppteckningsår: *1958* Född år *1913* i *Torhamn*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-3.

LuF 73

Olle Olsson är fjärdingsman i Gisslevik, och jag sökte upp honom närmast därför att hans far haft ämbetet före honom och kunde tänkas berättat.

Sociala och ekonomiska förhållanden i anslutning till frågelistan LUF 73:

"Det där ryktet, som blekingarna fått om sig, att vara väldiga slagskämpar, hetsiga och snabba att ta till kniven, tror jag är överdrivet. Här har nog inte förekommit några större våldsamheter. Visst var det en gång stor byaslagsmål --- ungdomen samlades vid dansbanan i Torhamn på lördagarna, och då var det också meningen att det skulle bli slagsmål, t.ex. mellan Svanhalla och Torhamn. Men de använde inga svårare tillhyggen och inte hände det egentligen några olyckor --- utredningar blev det i alla fall inte.

Det ~~är~~ enda var en lite värre period då vi hade stenhuggeriet här. Det kom en hel del stenhuggare utifrån hit. De hade inte sina familjer här utan bodde inackorderade hos bönderna här. De drack mycket och levde om en hel del. Det är nog sant, att folk inte vågade sig ut på lördagkvällarna, och mötte man ett gäng stenhuggare på vägen, så vågade man inte möta dem.

Det bodde åtskilliga i Gisslevik, och här låg 2 större gårdar. Den ena hade gästfritt och vänligt folk, och dem gjorde stenhuggarna aldrig något ont. Men den andra gården var inte sån; och där drog de sig inte för att marschera in och beställa fram smör och bröd och låta sig väl smaka. Och ingen vågade ge sig på dem.

(LUF 73)

1

x Torhamns om.
(om. 7.)

De hade en hel del hyss för sig också. När det skulle vara stormöte här, skövlade de trädgårdarna natten innan, så att det inte fanns en tulpan & kvar på gården där mötet skulle hållas. En lördagnatt plockade de sönder en hel boltvagn och monterade upp den på ett ladugårdstak, så när folk for till kyrkan stod där en stor vagn uppe. De bröt sönder ett långt staket och högg upp till ved åt en gubbe, Anti Kristian, som bodde här uppe i backen, och liknande saker.

Allt möjligt sånt visst far att berätta om.

Och visst finns det svårare fall som ännu inträffar här. So
Som släktfejden på Ytterön för några år sen. (1951, då en släkt saboterade en annans fiske. Förstörde vatten och redskap m.m.)

Tjänstfolket behandlades nog helt efter godtycke. De var ju närmast livegna, betalades efter husbondens tycke och fick gå när man inte hade bruk för dem längre. En veckas ledighet per år hade de. Friveckan på hösten sen potatisen kommit ur jorden. 24 okt. till 1 nov. ungefär. Betalningen var rätt dålig, t.o.m. jag minns när en dräng fick 30 kr. på sommaren och 25 på vintern.

Man sålde ju barnen på auktion också till lägsthjudande. 1.25 - 1.50 i månaden kunde de gå för. Och de utnyttjades nog rätt illa också. Det finns ännu ett par gamlingar i socknen, som varit med om det, en har t.o.m. blivit såld 2 ggr.

Att tjäna pengar var inte lätt. Min egen farfar lade stenvmur här en gång, han fick 25 öre famnen och det lade man knappt på

en dag. Det fanns de som i träsugningstider gick upp kl. 2 på morgonen och trask till kl. 7 bara för att få lite frukost. Stenhuggarna tjänade väl en 40 kr. på 14 dagar, men vid jultid ville de tjäna lite extra, så då arbetade de vid fotogenljus ända till kl. 11 på kvällen och kunde komma upp till 60 kr. på 14 dagar (var 14:de dag hade de besiktning av arbetet och fick sina pengar)

Stenhuggeriet gav även lantbrukarna här och på öarna lite extrainkomster genom att de skötte körslorna. De körde sten och även sand till bryggorna och så tog andra vid och for ut i fraktekör till de större skutorna, som låg ute i sundet. Här nedanför Gisslevik ligger en förfallen brygga, som kallas ~~xx~~ Kungsbryggan. Från den lastades sand härifrån som användes i Karlskrona när man byggde Kungsholmen.

Bönderna hade ju torpare också. De hyrde en bit jord på 49 år, (50 fick det ju inte vara enligt lag) betalade några riksdalers hyra och fick binda sig för dagsverken beroende på jordbitens storlek. Det var nog bonden som höll reda på antalet sen, men även om han tog ut alla dagarna, så tror jag inte han lurade sina torpare.